

Savvides Alexios, *Byzantino-Normannica. The Norman Capture of Italy and the First Two Norman Invasions in Byzantium* [Orientalia Lovaniensia Analecta, 165], Peeters Publishers & Department of Oriental Studies, Leuven/Paris/Dudley 2007, σ. 96. ISBN 978-90-429-1911-2

Οι σχέσεις των Νορμανδών κατακτητών της Νοτίου Ιταλίας με τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία αποτελεί θέμα που έχει τύχει διερεύνησης από την ιστορική έρευνα στα πλαίσια άρθρων και τμημάτων μονογραφιών με ευρύτερη θεματική. Αυτό που έλειπε από την έρευνα ήταν μία μονογραφία που θα εξέταζε αποκλειστικά τις σχέσεις αυτές, όπως επίσης και τις νορμανδικές επιθέσεις εναντίον των βαλκανικών εδαφών της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, για να δοθεί έτσι μία ολοκληρωμένη εικόνα των πολιτικών διαστάσεων του θέματος και να προσδιορισθούν και πτυχές του στις οποίες δεν είχε δοθεί ιδιαίτερη σημασία από τους ερευνητές.

Το κενό αυτό κάλυψε η πρόσφατη μονογραφία του καθηγητού μεσαιωνικής και βυζαντινής Ιστορίας, Αλεξίου Σαββίδη, η οποία εξετάζει τις δύο πρώτες επιθέσεις των Νορμανδών στα βαλκανικά εδάφη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Με τις βαθιές γνώσεις του τόσο του βυζαντινού όσο και του μεσαιωνικού πολιτισμού, ο καθηγητής κ. Σαββίδης προσφέρει με τη μελέτη του μία πληρέστερη εικόνα των δύο πρώτων νορμανδικών επιθέσεων. Βασιζόμενος στα πορίσματα της ήδη υπάρχουσας έρευνας και στρέφοντας το ερευνητικό του ενδιαφέρον σε επιμέρους ζητήματα, που δεν είχαν τύχει διερεύνησης, επιλύει προβλήματα σχετικά με τους πρωταγωνιστές και την τοπογραφία των εισβολών και εντάσσει τις νορμανδικές επιθέσεις στο πλαίσιο των πολιτικών συσχετισμών δυνάμεων της εποχής.

Το βιβλίο αποτελείται από μία εισαγωγή, τρία κύρια κεφάλαια, κεφάλαιο συμπερασμάτων, πλουσιότατη βιβλιογραφία σε πηγές και βοηθήματα, πίνακες πολιτικών προσώπων που εμπλέκονται στα πολιτικά πράγματα της εποχής (βυζαντινοί αυτοκράτορες, νορμανδοί ηγεμόνες και βασιλείς, δυτικοί αυτοκράτορες, Πατριάρχες Κων/πόλεως και ρωμαίοι ποντίφηκες), ευρετήριο κύριων ονομάτων, τόπων και όρων.

Το Α' κεφάλαιο πραγματεύεται τις βυζαντινο-νορμανδικές σχέσεις

από την έλευση των Νορμανδών στη Νότιο Ιταλία (c. 1017/18) και τη μισθοφορική τους δράση έως και το 1081, όταν οι Νορμανδοί υπό την ηγεσία του Ροβέρτου Γυισκάρδου έχουν παγιώσει πλέον την εξουσία τους τόσο στη Νότιο Ιταλία όσο και στη Σικελία. Περιγράφοντας την πολιτική κατάσταση του Βυζαντίου και τη δράση των Νορμανδών, ο ιστορικός εξηγεί πώς οι σχέσεις αυτές πυροδότησαν τελικά τις νορμανδικές επιθέσεις. Ανακινεί μάλιστα μία σημαντική προβληματική της έρευνας, αν δηλαδή ο Ροβέρτος Γυισκάρδος επιθυμούσε πράγματι να καταλάβει τον θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τις πηγές και παρουσιάζοντας τα επιχειρήματα των προηγούμενων ιστορικών, ο Α. Σαββίδης απαντά καταφατικά. Ενδιαφέρουσα επίσης είναι η άποψη με την οποία καταλήγει, ότι η πρώτη νορμανδική εισβολή (1081-1085) προαναγγέλλει κατά κάποιον τρόπο την Α΄ Σταυροφορία.

Στο Β΄ κεφάλαιο εξετάζεται η πρώτη νορμανδική εισβολή (1081-1085). Η παρουσίαση είναι λεπτομερής και η διάκριση των επιχειρήσεων σε δύο φάσεις συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση των γεγονότων. Στο Γ΄ κεφάλαιο παρουσιάζεται η δεύτερη νορμανδική εισβολή των ετών 1107-1108. Και στα δύο κεφάλαια, εκτός από τη λεπτομερή παρουσίαση και ανάλυση των γεγονότων, ο Α. Σαββίδης επισημαίνει και επιλύει προβλήματα που αφορούν την τοπογραφία των στρατιωτικών επιχειρήσεων και τα πρόσωπα που συμμετείχαν σε αυτές. Κατ' αυτόν τον τρόπο δίνεται μία ολοκληρωμένη εικόνα τόσο των στρατιωτικών συγκρούσεων όσο και του πολιτικού κλίματος της εποχής. Η επιχειρηματολογία της μελέτης βασίζεται στη συγκριτική εξέταση βυζαντινών και δυτικών πηγών. Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι ένα σημαντικό πλεονέκτημα των ελλήνων μεσαιωνολόγων είναι ότι, εκτός από την εξοικείωσή τους στη λατινική, γνωρίζουν σε βάθος και τα μεσαιωνικά ελληνικά, κάτι που δεν χαρακτηρίζει πάντοτε τους μη ελληνόφωνους συναδέλφους τους.

Ο καθηγητής κ. Σαββίδης παρουσιάζει εξάλλου λεπτομερώς τη βιβλιογραφία που έχει δημοσιευτεί μέχρι και τα μέσα του 2006. Αντιπαράθετοι απόψεις και λαμβάνει συγκεκριμένη θέση, ασκεί κριτική όπου χρειάζεται και επισημαίνει ελλείψεις. Όχι μόνο παρουσιάζει αναλυτικά την ελληνόγλωσση βιβλιογραφία και την καθιστά γνωστή σ' ένα ευρύτερο αναγνωστικό κοινό, αλλά και ασκεί κριτική στους εκτός ελληνικού χώρου βυζαντινολόγους, οι οποίοι όχι μόνο δεν λαμβάνουν πάντοτε υπ' όψιν την ελληνόγλωσση έρευνα, αλλά και παραθέτουν τις βυζαντινές πηγές από μεταφράσεις στις εθνικές τους γλώσσες.

Όλα τα προαναφερθέντα στοιχεία καθιστούν τη μελέτη του Α. Σαββίδη μία έγκυρη ιστορία των πρώτων νορμανδικών εισβολών που

αναδεικνύει τα επιμέρους ιστορικά προβλήματα και αποτιμά ορθά τον ρόλο των πολιτικών προσώπων που δρουν τη συγκεκριμένη περίοδο.

Ελένη Τούντα

ΛΕΥΚΗ